

І.І. Помінова, ст. викл. (*ХДУХТ, Харків*)
Ю.В. Звягіна, студ. (*ХДУХТ, Харків*)

НАСЛІДКИ МІГРАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ: ПОЗИТИВНИЙ ТА НЕГАТИВНИЙ АСПЕКТИ

На сьогоднішній день у світі більше міжнародних мігрантів, ніж будь-коли, і протягом останніх десятиліть їхня кількість швидко зростає. У минулому році в світі нараховувалося приблизно 214 мільйонів міжнародних мігрантів, що свідчить про зростання їх кількості майже на 40 мільйонів лише за першу половину ХХІ століття та вдвічі у порівнянні з даними 1980 року.

Вихід України на світову арену як самостійної держави зумовив значне підвищення мобільності її населення, яка в умовах посилення нерівномірності економічної динаміки, глобалізації економічних та ресурсно-функціональних обмінів розвивалась переважно у формі трудової міграції за кордон. Менше ніж за покоління Україна перейшла від відносно імобільного суспільства з обмеженою свободою пересування, що було характерним для радянських часів, до країни походження, транзиту та, все частіше, призначення для багатьох мігрантів і зараз бере повноцінну участь у регіональному та глобальному міграційних потоках, характерних для сучасного глобалізованого світу.

Масштаби трудової міграції з України оцінюються у 2–2,7 млн осіб, з яких їдуть працювати легально 60...70 тис. осіб. Основні країни трудової міграції – Росія (40...50%), Польща (15...20%), Чехія (10...12%), Італія (10%), Португалія (5...8%). Більшість мігрантів – особи у віці 20...49 років. Частіше трудовими мігрантами є люди з професійно-технічною та повною середньою освітою.

Сьогодні основна увага дебатів щодо міграції зосереджена на від'їзді українців за кордон та транзиті громадян третіх країн через Україну, проте все більше уваги варто приділяти можливим наслідкам, які матимуть міграція, демографічні зміни та зменшення пропозиції робочої сили на внутрішній ринок праці України в майбутньому.

Масштабний вплив працездатного населення України справляє негативний вплив не лише на розвиток її продуктивних сил, але й на національну безпеку. Він спричиняє наступні негативні наслідки для країни: зменшення загальної чисельності населення, в т.ч. і в майбутньому; деформація статевікової структури населення; поширення явища «відтік інтелекту»; заміщення власних

кваліфікованих кадрів часто некваліфікованими з інших країн; занепад сільського господарства; дефіцит робочої сили в окремих галузях і регіонах тощо. Значного поширення в нашій країні набула нелегальна міграція. Достовірних даних стосовно цього процесу в Україні і у світі загалом не існує в силу неофіційної природи цього явища. Оцінки експертів досить суттєво різняться: від кількох десятків тисяч до 1,6 млн осіб.

Крім негативних наслідків можна відмітити її позитивні аспекти: перекази грошей трудовими мігрантами у свої країни; забезпечення трудовими ресурсами непрестижних робочих місць; новий досвід і навички роботи; зменшення приймаючими країнами витрат на освіту тощо.

Для подолання відтоку трудоактивного населення України потрібно розробити виважену соціальну політику, яка має бути спрямована на створення такої системи соціально-економічних відносин, складові якої визначають і регулюють відтворення трудового потенціалу в умовах стійкого економічного розвитку.

Зважаючи на те, що в Україні розвитку регіонів, як і міграційна активність у цих регіонах, неоднакові, постає необхідність вивчення міграційного руху та його проблем на регіональному рівні, що дозволяє локально визначити його тенденції, причинно-наслідкові закономірності міграційних потоків та можливості їх урегулювання з урахуванням територіальних особливостей.

Особливості міграції населення Харківського регіону пов'язані, насамперед, з його географічним положенням. Він є дуже привабливим для транзиту мігрантів до країн Східної та Центральної Європи, адже знаходиться на перехресті доріг Європейського напрямку, межує з Російською Федерацією і ще має так звані прозорі кордони.

В останні роки сальдо регіональної міграції було додатнім (проте у сільській місцевості воно, як у всі останні роки, було від'ємним). У 2011 році міждержавна міграція (3,1% від усіх прибулих та 2,0% від усіх вибулих) мала додатне сальдо – 468 осіб. Офіційно в Харківську область прибуло 1293 іммігрантів, вибуло за межі України 825 емігрантів. Найінтенсивнішим був рух з Російською Федерацією, В'єтнамом, Азербайджаном, Грузією, Вірменією та Молдовою.

При вирішенні регіональних проблем міграції особливої гостроти набувають злободенні питання працевлаштування іноземних громадян в Україні.